

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΤΕΥΧΟΣ Γ΄. & Δ΄.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,”

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΛΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ — ΒΟΥΛΗΣ 18

1928

Ζαπτείου. . . Ἡ νέα ὄμως κυβέρνησις . . . διώρισέ με καὶ πάλιν διδάσκαλον ἐν τῷ Ζαπτείῳ καὶ μοι ἀνέθηκε τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Μουσείου, ἀντὶ μηνιαίου μισθοῦ δραχμῶν 50. **ΑΚΟΥΥΕΤΕ**, ἀγαπητὲ φίλε; Ἐδέχθην ἐν τούτοις, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ γέννημα τῶν ἐμῶν πολυετῶν μόχθων καὶ φροντίδων. Καὶ τότε νομίζω ἐξέδωκε τὸ περὶ τῶν τειχῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως μικρὸν αὐτοῦ φυλλάδιον.

Διήνουν ἀπὸ τοῦ 1921 περίοδον ἀπογοητεύσεως, καὶ ἤλπιζεν ἀποσυρόμενος ἐκ τῆς διδασκαλίας διαρκεσάσης, ὡς ἔγραφέ μοι, 47 ἔτη, νὰ συμπληρώσῃ τὰς διατριβάς αὐτοῦ, ἐκδίδων ἐν ἰδίῳ περιοδικῷ. Ἦθελεν ἐκδόσει τοῦτο μετὰ τοῦ ἱατροῦ Θ. Παρασκευοπούλου, θρακὸς ἐξ Ἀγχιάλου, ὑπὸ τίτλον «Θρακικὴ Βιβλιοθήκη». Ἐμεινεν ἀτέλεστος πόθος ἡ εὐγενὴς ἰδέα, τὴν ὁποίαν τὸ «Θρακικὸν Κέντρον» πραγματοποιεῖ σήμερον διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ μετὰ χείρας περιοδικοῦ. Εἰς αὐτὸ ἔπρεπε ἵνα ἐκδοθῇ μνεῖα βιογραφικὴ τελεία τοῦ ἀειμνηστοτάτου Λαμπουσιάδου, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον καὶ τὸ ὄνομα θὰ μείνῃ συνδεδεμένον μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν κ' ἐγὼ καθωσώσα διατριβάς μοῦ τινας. Ἐγράφησαν αὐταὶ πρὸ δεκαπέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου κατὰ Λαμπουσιάδην, ἔπρεπε ἵνα μείνω. Ἴδου ἡ κρίσις αὐτοῦ· «εἰς τὸ Ἰοστεφεὸς ἄστυ, τῶν κομματικῶν παθῶν ἡ πάλη δὲν ἠδύνατο νὰ παράσχῃ ὑμῖν τὴν ἡνπερ ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων εἶχετε ἄνεσιν καὶ ψυχικὴν γαλήνην πρὸς μαίευσιν τῆς καλλιγόνου καὶ πάντοτε νεαζούσης ἀριστοτόκου Μούσης Σας». Τριάντα τρία ἔτη τὰ ἴδια εὐγενῆ λόγια ἔλεγε καὶ ἔγραφε περὶ ἐμοῦ. Καθῆκον εὐγνωμοσύνης κρίνω ἵνα γράψω κατὰ τὸ ἐνὸν ἀληθεστέραν τὴν εἰκόνα τοῦ λογίμου Ἑλληνοσ τοῦ περιπαθῶς ἀγαπήσαντος τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ τοὺς εἰλικρινεῖς αὐτοῦ φίλους.

ὁ μ. χ. Μ. Ι. Γ.

ΓΕΩΡΓ. ΙΑΚ. ΛΑΜΠΟΥΣΙΑΔΟΥ

ΤΡΕΙΣ ΑΝΕΚΛΟΤΟΙ ΜΕΛΕΤΑΙ
ΠΕΡΙ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Α'

*Τὰ κατὰ τὴν πάροδον τῶν αἰῶνων ὀνόματα τῆς πόλεως
᾽Ορεσιᾶς, Οὐσκοινδάμα, Ἀδριανούπολις καὶ Αἰλία.
Edirné, Odrin.*

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰρῆς ἑπιβόλακος Θυράκης καὶ παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν τριῶν μεγάλων αὐτῆς ποταμῶν Μαρίτσας, Ἄρδας καὶ Τούντζιας ὑπῆρχε μικρὰ πόλις, ἣτις ἔκαλεῖτο ᾽Ορεσιᾶς καὶ ᾽Ορέστεια. Τὴν κτίσιν τῆς πόλεως ταύτης ἡ παράδοσις ἀνάγει εἰς τὸν μεγαλόφρονα υἱὸν τοῦ πορθητοῦ τῆς Τρωάδος Εἰρηνκρείονος Ἀγαμέμνονος ᾽Ορέστην, ὅστις φεύγων τὰς καταδιωκούσας αὐτὸν ἀμειλίχτους Ἐρινῦς διὰ τὸν φόνον τῆς ἰδίας μητρὸς Κλυταιμίστρας, ἔφθασε μετὰ πολλὰς πλάνας καὶ εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς

Θράκης· κατὰ συμβουλήν δὲ τῶν μάντεων λουσθεῖς εἰς τὰ ὕδατα τῶν τριῶν ποταμῶν, ἀπηλλάγη τῆς κατατρυχούσης αὐτὸν νόσου. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐπίσειν αὐτόθι καὶ πολίγνην τινά, ἣν ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὀνόματος Ὀρέστειαν ἢ Ὀρεστιάδα προσηγόρευσεν.

Ἡ παράδοσις αὕτη διετηρήθη σεβαστὴ καὶ ζωηρὰ καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσον αἰῶνα, πάντες, δ' ὡς εἶπεῖν, οἱ τῶν χρόνων τούτων Ἕλληνές τε καὶ Ῥωμαῖοι ἱστορικοὶ θεωροῦσι ταύτην ἀναμφισβήτητον¹⁾, πολλάκις δὲ πρὸς ἐνδειξιν πολυμαθείας προτιμῶσι τὸ ὄνομα Ὀρεστιᾶς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν νεωτέρων σοφῶν Raoul Bochette, Κεϊπερτ, Ἀλβέρτ Δοκμῶν, Droysen, Grosselin Delamarche, Γοχταμπέρτ καὶ ἄλλοι τὴν παράδοσιν ταύτην ἀκολουθοῦντες, ἀποκαλοῦσι τὴν πόλιν ταύτην Ὀρεστιάδα, εἰς τὸν Ὀρέστην ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πενθίλον τὴν κτίσιν τῆς πόλεως ταύτης ἀποδίδοντες²⁾. Ἔτεροι καὶ οὐχ ἥττονος σπουδαιότητος ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ Ἀδριανούπολις τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Οὐσκουδάμα.

Ἄλλ' ἐνῶ τὸ ὄνομα Ὀρεστιᾶς εἶνε ἐλληνικώτατον, ἀνάγον τὴν ἀρχὴν εἰς ἓνα τῶν ἐπιφανεστάτων οἰκῶν τῶν πολυχρύσων Μικηνῶν, τοῦναντίον τὸ ὄνομα Οὐσκουδάμα εἶνε καθαρῶς θρακικόν. Ἀλλὰ τί ἄρα γε ἐσήμαινε; Κατὰ τὸν κ. Μ. Παρανίκαν ἡ λέξις εἶνε σύνθετος ἐκ τοῦ Οὔσκου καὶ δάμα. Τούτων τὸ δεύτερον συνθετικὸν σημαίνει οἶκον (παραβλ. τὸ Σανσκριτ. damas, Ξενδικ. dema, Ἑλληνιστὶ δόμος, Λατινιστὶ domus καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις χωρικοῖς dam). Εἰς δὲ τὸ α' συνθετικὸν Οὔσκου εἰκάζει, ὅτι σῶζονται ἴχνη τοῦ ὀνόματος Ὀρέστου. Τὸ ἐπ' ἔμοι ὅμως καὶ τὸ τοῦ Οὔσκου εἶνε καθαρῶς θρακικόν, καθὰ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐν τῇ κάτω Μοισία (νῦν Βουλγαρία) Οὔσκου (νῦν Ἰσκέρ) ποταμοῦ, ὅπου βεβαίως ὁ Ὀρέστης δὲν φαίνεται μεταβάς.

Ὅπως δὴποτε τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι πολλοὺς αἰῶνας πρὸ Χ. ἐν ἣ σήμερον κεῖται θέσει ἡ Ἀδριανούπολις ἔκειτο μικρὰ πόλις, ἣς ἐλάχιστα μὲν σώζονται μνημεῖα, οὐδὲν δέ, ὅσον ἔμοι γνωστόν, νόμισμα. Αὕτη δὲ ἔφερε τὸ διώνυμον, καλουμένη ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Ὀρεστιᾶς, ὑπὸ δὲ τῶν ἐγγχωρίων Οὐσκουδάμα, ὅπερ καὶ μέχρι σήμερον συμβαίνει (π. χ. ἡ Κοωνσταντινούπολις φέρει πόσα ὀνόματα;).

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 127 μ. Χ. ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Αἴλιος Πόπ-

¹⁾ Οἱ μετὰ Θεοφάνη σελ. 387. Α. Διάκονος σ. 130. Ζωναρᾶς σ. 254. Μαλαλᾶς 280. Ἰω. Τζέτζης, VIII, 954, Κ. Πορφυρογέννητος. Εὐφραΐμιος, Ἄννα Κομνηνή, Νικ. Γρηγοράς, Καντακουζηνός, Ν. Χωνιάτης, Χαλκοκονδύλης.

²⁾ Histoire critique de l' établissement des colonis Greeques Τόμ. 11. σελ. 450—453.

λιος Ἀδριανὸς περιηγούμενος τὸ κράτος ἐκ βάρθρων ἀνέκτισεν αὐτὴν καὶ εἰς κάλλος καὶ μέγεθος προήγαγε καὶ διὰ τοῦ ἰδίου Ἀυτόκρ. ὀνόματος ἐτίμησεν Ἀδριανούπολιν αὐτὴν καὶ Αἰλίαν ἐπονομάσας· διότι καὶ οὗτος ἐξ ἀνάτου πάσων ἀσθενείας, λουσθεὶς εἰς τὰ ὕδατα τοῦ παρ' αὐτὴν ποταμοῦ ἔτιχε σωτηρίας.

Ἄλλὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι κύριοι γενόμενοι τῆς πόλεως ταύτης διετήρησαν τὸ Ἀυτόκρ. ὄνομα· διότι ἐν τῷ ὀνόματι edirne διαβλέπει τις εὐχερῶς τὸ τοῦ μεγαλόφρονος κίστου καὶ οἰκιστοῦ ὄνομα· μόνοι δὲ οἱ Βούλγαροι ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ συναυλία, παραφωνίαν ποιούμενοι, ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν ὄλως ἀθαιρέτως Odryn!

B'

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α'

*Πρόωρος ἐξελληνισμὸς τῶν κατοίκων.— Ἐπιγραφαί.— Ἀνάγλυφα
καὶ ἀγάλματα τῶν χρόνων ἐκείνων.— Ὑποταγή
εἰς τοὺς Ῥωμαίους.— Ἐπίδρασις αὐτῶν.*

Ἡ ἱστορία τῆς πόλεως ταύτης κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἀπόλλυται ἐν τῷ σκότει τῶν αἰώνων, συμφύρεται δὲ μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν Ὀδρουσῶν, τῆς ἐπιφανεστάτης θρακικῆς φυλῆς, ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς ὁποίας ἔκειτο. Δὲν ἔλλείπουσιν ὅμως καὶ ἀμυδραὶ τινες ἀκτίνες φωτός, ἐξ ὧν ὀδηγούμενοι, θέλομεν πειραθῆ νὰ διεισδύσωμεν εἰς τὸν λαβύρινθον τῆς ἱστορίας αὐτῆς κατὰ τοὺς ἀπηρχαιωμένους ἐκείνους χρόνους.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐκ πολλῶν τεκμηρίων φαίνεται, ὅτι πρῶτίμως εἰσῆχθη εἰς αὐτὴν ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου ἐπικοινωνίας αὐτῆς μετὰ τῆς Αἴνου καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλληνίδων ἀποικιῶν, τῶν ἀπὸ ἡ' π. Χ. αἰῶνος ἀπωκισθεισῶν ἐν τε τῇ Ν. καὶ Α. Θράκῃ. Κατὰ δὲ τὸν ε' καὶ δ' αἰῶνα, ὅτε συμπύπτει ἡ ἀκμὴ τῆς Ἑλλάδος, οἱ βασιλεῖς τῶν Ὀδρουσῶν εἰς ἀδιαλείπτους ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἑλλήνων εὐρισκόμενοι καὶ κηδεστείας συνάπτοντες, καὶ ὅτε μὲν συμμαχοῦντες μετ' αὐτῶν κατὰ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, ὅτε δὲ μαχόμενοι κατ' αὐτῶν, δὲν ἔπαυσαν ὅμως διατηροῦντες ζωνρὰν τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἰδίᾳ συγγένειαν¹⁾, καὶ οὕτως ὑφιστάμενοι τὴν ἀκαταμάχητον ἐπίδρασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ Ὀρεστιάδι ἢ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ διάδοσις εἶνε ἀναμφισβήτητος· καὶ ἀπόδειξις αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ συντρίμματα τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων καὶ ἄλλων εὐρημάτων

¹⁾ Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. Ζ. β' 31).

τέχνης, ἅτινα πάντα εἶνε Ἑλληνικά. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἡ μὲν ἀρχαιότερα σώζεται ἐπὶ τοῦ βάρθρου ἑνὸς τῶν κίωνων τοῦ ὄπισθεν τοῦ τεμένουσ Ὑψ-Σερφλί πτωχοκομείου ἔχουσα ὧδε: ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟ. Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων εἰκάζομεν, ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ αἰῶνος π. Χ.

Ἡ δὲ δευτέρα σωζομένη ἐν τῷ Ζαππεῖῳ παρθεναγωγείῳ ἔχει ὧδε: ΕΡΡΥΙΕΛΜΙΣ ΣΕΥΘΟΥ ΠΡΙΑΝΕΥΣ. Ὁ Ἐβρούζελμις δὲ οὗτος ἦτο ἡγεμὼν τῶν Ὀδρυσῶν ἐπὶ Μιστυχίδου ἀρχοντος ἀκμάσας 386—385 π. Χ. καὶ συνομολογήσας συμμαχίαν καὶ φιλίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Σώζονται δὲ τούτου πολλὰ νομίσματα δι' Ἑλληνικῶν μὲν γραμμάτων κεχαραγμένα, δι' Ἑλληνικῶν δὲ συμβόλων καὶ παραστάσεων κεκοσμημένα.

Ὅσοι δὲ πλησιάζομεν εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, τοσοῦτον αἱ ἀποδείξεις εἶνε πλειότεραι καὶ ἀναμφισβήτητοι. Διότι φαίνεται, ὅτι ἐπὶ τῆς κατοχῆς τῆς Θράκης ὑπὸ τοῦ μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ὁ ἀπὸ τῶν παραλίῳν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀρξάμενος ἐξελληνισμὸς τῆς χώρας, ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν πριγκίπων ἤρξατο νὰ ἐξαπλοῦται καὶ τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ· διότι οἱ νέοι λαμβάνοντες μέρος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν καὶ κατ' ἀλλήλων ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐκμανθάνοντες, τὰ Ἑλληνικά δὲ ἦθη καὶ ἔθιμα ἀποδεχόμενοι, ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν πλήρεις δόξης καὶ φρουάγματος, ἐγίνοντο φορεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτῶν.

Ἡ δὲ τρίτη ἐπιγραφή εἰς τὸν Ἀσκληπιῶν καὶ Ὑγείαν ἀναφερομένη, ἦτο ἐντετοιχισμένη ἐν τῇ γεφύρᾳ Μιχάλ-κεοπροῦ, δυστυχῶς ὅμως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους κατεστράφη ὑπὸ βεβήλου χειρὸς εἶχε δὲ ὧδε 1).

Ἡ δὲ τετάρτη εἰς τοὺς πρώτους καὶ αὐτῇ χρόνους τῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατακτήσεως τῆς Θράκης ἀναγομένη εἶνε ἐγκεκαλυμμένη ἐν τινὶ ἀναγλύφῳ τοῦ ἥρωος τῆς Θράκης ἔχει δὲ ὧδε: ΗΡΩΙ ΕΠΙΚΟΩ ΕΥΤΥΧΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ. Ἐν αὐτῇ βλέπομεν, ὅτι τό τε ἀνάθημα καὶ ἡ ἐπιγραφή εἶνε ἐκτεθειμένα κατὰ τὸν τέλειον Ἀττικὸν τύπον, τὸ δὲ ὄνομα Εὐτυχῆς εἶνε καθαρῶς Ἑλληνικόν.

Πλὴν ὅμως τῆς γλώσσης εἶχε γενικευθῆ ἐνταῦθα καὶ ἡ λατρεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, καθὰ ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως μανθάνομεν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων συντριμμάτων τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων.

Ἄφ' ὅτου ὅμως ἦλθον εἰς συνάφειαν μετὰ Ῥωμαίων, ἤρξατο νὰ ἀναφαίνεται καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκ τοῦ μακροῦ δ' αὐτῶν συγχρωτισμοῦ ἐπῆλθε κρᾶμά τι Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

1) Ἐκ τοῦ ἰδιογράφου λείπει ἡ ἐπιγραφή, σωζομένη ἴσως εἰς ἄλλα του ἰδιογράφου τετράδια πλήρη ἐπιγραφῶν.

Σημ. Διευθ. «Θρακικῶν».

τέχνης, αὐτὰ πάντα εἶνε Ἑλληνικά. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἡ μὲν ἀρχαιοτέρα σώζεται ἐπὶ τοῦ βάρθρου ἐνὸς τῶν κίωνων τοῦ ὄπισθεν τοῦ τεμένους Uts-Serifli πτωχοκομείου ἔχουσα ὧδε: ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟ. Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων εἰκάζομεν, ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ αἰῶνος π. Χ.

Ἡ δὲ δευτέρα σωζομένη ἐν τῷ Ζαπκείῳ παρθεναγωγείῳ ἔχει ὧδε: ΕΡΡΝΙΕΛΜΙΣ ΣΕΥΘΟΥ ΠΡΙΑΝΕΝΣ. Ὁ Ἐβρούζελμις δὲ οὗτος ἦτο ἡγεμὼν τῶν Ὀδρυσῶν ἐπὶ Μιστυχίδου ἀρχοντος ἀκμάσας 386—385 π. Χ. καὶ συνομολογήσας συμμαχίαν καὶ φιλίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Σώζονται δὲ τούτου πολλὰ νομίματα δι' Ἑλληνικῶν μὲν γραμμάτων κεχαραγμένα, δι' Ἑλληνικῶν δὲ συμβόλων καὶ παραστάσεων κεκοσμημένα.

Ὅσοι δὲ πλησιάζομεν εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, τοσοῦτον αἱ ἀποδείξεις εἶνε πλειότεραι καὶ ἀναμφισβήτητοι. Διότι φαίνεται, ὅτι ἐπὶ τῆς κατοχῆς τῆς Θράκης ὑπὸ τοῦ μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ὁ ἀπὸ τῶν παραλίων Ἑλληνικῶν πόλεων ἀρξάμενος ἐξελληνισμὸς τῆς χώρας, ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν πριγκίπων ἤρξατο νὰ ἐξαπλοῦται καὶ τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ· διότι οἱ νέοι λαμβάνοντες μέρος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν καὶ κατ' ἀλλήλων ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων γλώσσαν ἐκμανθάνοντες, τὰ Ἑλληνικά δὲ ἦθη καὶ ἔθιμα ἀποδεχόμενοι, ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν πλήρεις δόξης καὶ φρουάγματος, ἐγίνοντο φορεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτῶν.

Ἡ δὲ τρίτη ἐπιγραφή εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ Ὑγείαν ἀναφερομένη, ἦτο ἐντετοιχισμένη ἐν τῇ γεφύρᾳ Μιχάλ-κεοπροῦ, δυστυχῶς ὅμως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους κατεστράφη ὑπὸ βεβήλου χειρὸς εἶχε δὲ ὧδε ¹⁾.

Ἡ δὲ τετάρτη εἰς τοὺς πρώτους καὶ αὐτῆ χρόνους τῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατακτῆσεως τῆς Θράκης ἀναγομένη εἶνε ἐγκεκαλυμμένη ἐν τινὶ ἀναγλύφῳ τοῦ ἥρωος τῆς Θράκης ἔχει δὲ ὧδε: ΗΡΩΙ ΕΠΙΚΟΩ ΕΥΤΥΧΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ. Ἐν αὐτῇ βλέπομεν, ὅτι τό τε ἀνάθημα καὶ ἡ ἐπιγραφή εἶνε ἐκτεθειμένα κατὰ τὸν τέλειον Ἀττικὸν τύπον, τὸ δὲ ὄνομα Εὐτυχῆς εἶνε καθαρῶς Ἑλληνικόν.

Πλὴν ὅμως τῆς γλώσσης εἶχε γενικευθῆ ἐνταῦθα καὶ ἡ λατρεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, καθὰ ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως μανθάνομεν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων συντριμμάτων τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύφων.

Ἄρ' ὅτου ὅμως ἦλθον εἰς συνάφειαν μετὰ Ῥωμαίων, ἤρξατο νὰ ἀναφαίνεται καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκ τοῦ μακροῦ δ' αὐτῶν συγχρωτισμοῦ ἐπῆλθε κρᾶμά τι Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

¹⁾ Ἐκ τοῦ ἰδιογράφου λείπει ἡ ἐπιγραφή, σωζομένη ἴσως εἰς ἄλλα του ἰδιογράφου τετράδια πλήρη ἐπιγραφῶν.

Σημ. Διενθ. «Θρακικῶν».

Οὕτω πολλάι λέξεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου ἔγιναν ἀναφαίρετον κτῆμα τῆς Ἑλληνικῆς. Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν, ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Λατινικῆς. Εἰσηχθησαν πολλάι λέξεις ἐκ τε τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς, πολλὰ οἰκοδομήματα ἀποβάλλουσι τὸν ἀρχαῖον θυθμόν καὶ κτίζονται κατὰ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ πρότυπα, ὡς τὰ ὑδραγωγεῖα, οἱ λουτρῶνες κλπ. Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ ἥμισυ ἢ καθ' ὄλοκληρίαν λαμβάνονται ἐκ τῆς Λατινικῆς. Ἄλλ' ἢ γλῶσσα αἱ ἐπιγραφαί, τὰ νομίματα, τὰ ἴθι καὶ ἔθιμα διέμειναν ἀκραιρῶς Ἑλληνικά, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ λίθοι, οἱ ἰδρυμένοι, ὅπως δεικνύωσι τοῖς ὁδοιπόροις τὰς ἀποστάσεις ἦσαν ἐλληνιστὶ γεγραμμένοι τοῦθ' ὅπερ ἀποβαίνει ἀνεξήγητον, ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν εἶχον ὡς μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν· διότι ἄλλως ἢ αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται θὰ ἦσαν περιτταί, ὡς ἄγνωστοι εἰς τοὺς ὁδοιπόρους, ἢ ἔπρεπε νὰ γράφωνται εἰς τὴν ἐπίσημον τοῦ κράτους γλῶσσαν, τὴν Λατινικὴν.

Ἄλλ' εἰς τὸν ἐξελληνισμόν τῆς χώρας συνετέλεσαν τὰ μάλιστα καὶ ἡ ταχεῖα ἐν αὐτῇ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς καὶ ἡ εἰς τὸ Βυζάντιον μετὰθεσις τῆς ἔδρας τῆς Αὐτοκρατορίας.

Φαίνεται δὲ ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα χρόνους δὲν ἦτο ὅλως ἄσημος· διότι ὅτε τῷ 72 π. Χ. ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Λούκουλλος ἔξεστράτευσε κατὰ τῶν τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἴμου οἰκούντων Βέσσων ἀναφέρεται, ὅτι ἐκυρίευσε πολλὰς Θρακικὰς καὶ Ἑλληνικὰς πόλεις, ὧν ἐπισημότεραι ἦσαν τρεῖς ἢ Φιλιππούπολις, ἢ Οὐσκουδάμα καὶ ἢ Καβύλη (Υάμπολις), πιθανὸν μάλιστα ἢ Οὐσκουδάμα νὰ ἦτο καὶ μία τῶν πρωτευουσῶν τῶν Ὀδρουσῶν μετὰ τῆς Βιζύης καὶ Κυψέλων.

Οἷτω λοιπὸν οἱ Ῥωμαῖοι ὑποτάξαντες τὴν Θράκην περὶ τὸ 46 μ. Χ. εὔρον αὐτὴν καθ' ὄλοκληρίαν ἐξελληνισμένην, καὶ οὗτος ὁ λόγος, δι' ὃν παρεχώρησαν εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις αὐτονομίαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν ἰδιαιτερα νομίματα, δι' Ἑλληνικῶν δὲ χαρακτήρων καὶ συμβόλων σεσημασμένων.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

Ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως ὑπὸ αὐτοκρ. Ἀδριανοῦ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως αὐτῆς (1127 - 1361 μ. Χ.).

Ὁ Ἀδριανός, ὡς εἶπομεν, κτίσας τὴν πόλιν καὶ εἰς κάλλος καὶ μέγεθος αὐξήσας, διὰ πολλῶν προνομίων ἐπροίκισε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομίματα ἐχώρισεν· ὅπως δὲ ἐξασφαλίση τὴν εὐδαιμονίαν τῆς νέας πόλεως συμπεριέλαβε καὶ αὐτὴν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν ἐπαρχίαν τῆς Βιθυνίας. Ἐκ τῶν πολυπληθῶν δὲ τῆς πόλεως νομισμάτων, ἀπάντων Ἑλληνικῶν, μανθάνομεν τὰ ὀνόματα τῶν ἐξῆς ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν αὐτῆς Κομμόδου, Ἰουλίου Κιζέρου, Σαναΐδου, Τ.

Ποντίου, Σαβεΐνου, Καβαλλίκου Μαξιμίου, Ἰουλίου Κλέτου, Ἰουλίου Κάστου, Μαρκιανοῦ, Σ. Σευήρου καὶ Τατιανοῦ. Ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς μανθάνομεν ἐπίσης, ὅτι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἔλατρευόντο πλὴν τῶν θεῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου καὶ οἱ Αἰγύπτιοι θεοὶ Ἴσις καὶ Ὅσιρις καὶ Σέραπιδες καὶ ἰδιαιτέρα τις θεότης, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἥρωος, οὗ ἀνάγλυφα εὗρισκονται εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Θράκης σχεδὸν ὁμοίομορφα, ἀλλὰ τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον εἶνε τεθησαυρισμένον ἐν τῷ Αὐτοκρ. Μουσεῖῳ, ἔνθα ὁ ἥρωος παρίσταται ἔφιππος φρονέων δράκοντα πρὸς ἀπελευθέρωσιν μιᾶς κόρης, ἧς οἱ συγγενεῖς ἴσως δὲ καὶ ὁ μνηστήρ ἀκολουθοῦσιν ὠπλισμένοι κάτωθι δὲ τοῦ ἵππου κύων ρωμαλέος μάχεται πρὸς φριζαύχενον κάπρον.

Τῷ 312 Μαξιμῖνος ὁ τῆς Ἀνατολῆς ἄρχων φιλόδοξος ἦν καὶ θέλων νὰ καταβάλλῃ τοὺς συνάρχοντας Κωνσταντῖνον καὶ Λικίνιον ἀπεράσισε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ Λικινίου πρῶτον. Διελθὼν λοιπὸν τὸν Βόσπορον κυριεύει τὸ Βυζάντιον, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Λικινίου. Οὗτος μετὰ τῶν γενναίων στρατιωτῶν του καταφθάνει ἐγκαίρως καὶ καταλαμβάνει τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἐντεῦθεν δὲ ὀρμώμενος κατεσύντριψε τὰς δυνάμεις τοῦ Μαξιμίνου οὐ μακρὰν τῆς πόλεως καὶ ἐν τῇ θέσει *Campio Martinensis*, μεταξὺ Χαυσᾶς καὶ Βαβὰ - Ἐσσί, αὐτὸν δὲ καταδιώξας βλέπει θνήσκοντα ἐνώπιόν του ἐκ παραφροσύνης—περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ τέκνα καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ κυριώτεροι τῶν ὄπαδῶν τοῦ Μαξιμίνου ἀπέτισαν διὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸ ἔγκλημα τοῦ φιλοδόξου ἀνδρός. Ὁ δὲ Λικίνιος ἐγένετο κύριος καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Διπλασιάσας δὲ τὰς δυνάμεις, ἤρχισε νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν μονοκρατορίαν. Συλλέξας λοιπὸν 150.000 ἵππεῖς καὶ 300 πολεμικὰ πλοῖα προὐκάλει τὸν Κωνσταντῖνον οὗτος δὲ ὀδηγῶν 120 χιλ. πεζοὺς καὶ 10 χιλ. ἵππεῖς, Χριστιανούς ἅπαντας, τὸν δὲ στόλον αὐτοῦ ἐκ 200 συγκεῖμενον πλοίων παραδοὺς εἰς τὸν γενναῖον αὐτοῦ υἱὸν Κρίσπον κατέλαβε τὴν Ἀδριανούπολιν. Τῇ δὲ 3 Ἰουλίου 323 συνεκροτήθη, ἐν ἣ προὐ 10 ἐτῶν ὁ Λικίνιος ἐνίκησε τὸν Μαξιμῖνον θέσει, μάχῃ κρατερᾷ, εἰς ἣν ἐνικήθη κατὰ κράτος ὁ Λικίνιος, ἐθριάμβευσε δὲ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ Χριστιανισμός. Εἰς διαιώνισιν δὲ τῆς λαμπρᾶς ταύτης νίκης, ἦτις ἀνέδειξεν αὐτὸν μονοκράτορα ὁ Κωνσταντῖνος ἔκτισε μίαν πόλιν, ἣν ὀμώνυμον τῇ Νίκῃ προσηγόρευσε—σήμερον δὲ αὕτη καλεῖται Κουλελί.

Γ'

Ἡ μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Γότθων μάχη παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν.

Οἱ Γότθοι ἐκ τῶν βορείων μερῶν τῆς Εὐρώπης ὀρμώμενοι, κατέλαβον τὰ μέρη τῆς δυτικῆς Ῥωσσίας ἐκδιωχθέντες δ' ἐκείθεν ὑπὸ τῶν Οὐν-

νων, διέβησαν τὸν Δούναβιν κατὰ μυριάδας, τοῦ Αὐτοκρ. τοῦ Βυζαντίου Οὐάλεντος ἐπιτρέψαντος τοῦτο· παρὰ δὲ τὰ συντεθειμένα μετενεγκόντες καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, ἐξέλεξαν ἀρχηγὸν τὸν γενναῖον Φριδιγέρην, καὶ ἐξεχύθησαν ὡς χεῖμαρρος καταστρεπτικός εἰς τὴν Θράκην. Ὁ γενναῖος Αὐτοκρ. Οὐάλης ἔσπευσεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἐν δὲ τῇ πεδιάδι Χαδὶμ-ἀγᾶ συνεκροτήθη μάχη κρατερὰ τῇ 9 Αὐγούστου 378, καθ' ἣν τὰ Αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος, ὁ δὲ Οὐάλης προκινδυνεύων ἐπληγώθη· ἀποσυρθεὶς δὲ εἰς τινα καλύβην ἐγένετο πυρὸς παρανάλωμα ὑπὸ τῶν Γότθων οἵτινες συναθροίσαντες φρίγανα ἐπυρπόλησαν τὴν καλύβην. Πολλὰ πόλεις τῆς Θράκης ἐκυριεύθησαν καὶ ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα· ἡ Ἀδριανούπολις ὅμως ἀπέφυγε τὸ δούλιον ἥμαρ, χάρις εἰς τὴν ἐρυμνότητα τῶν τειχῶν καὶ τὴν γενναιοψυχίαν τῶν προμάχων.

Ἀκολούθως δὲ ὁ διαδεχθεὶς τὸν δυστυχῆ Οὐάλεντα Θεοδόσιος ὁ μέγας, κατορθώσας μετὰ ἑπταετείς ἀγῶνας νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῶν ἀτιθάσων τούτων πολεμίων τὸ μὲν δι' ὄπλων καὶ τῆς βίας, τὸ δὲ διὰ παραχωρήσεων καὶ ὑποσχέσεων, διήρесе τὸ κράτος εἰς ἐπαρχίας, ἐκάστης τῶν ὁποίων προῖστατο εἰς ἐπαρχος ἢ κόμης καλούμενος, ὅστις ἦτο ὁ στρατιωτικός καὶ ὁ πολιτικός ἅμα διοικητής. Οὕτω δὲ τῆς διοικήσεως Θράκης διαιρεθεῖσιν εἰς 6 ἐπαρχίας, τῆς Εὐρώπης, Αἰμιμόντου, Ροδότης, ἰδίως Θράκης, κάτω Μοισίας καὶ Σκυθίας, ἡ Ἀδριανούπολις ἐκηρύχθη πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας Αἰμιμόντου, ἣτις ὀριζομένη πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τοῦ ὄρους Αἴμου (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα), πρὸς Ν. δὲ ὑπὸ τοῦ διὰ τοῦ Βαβά-Ἐσκι διερχομένου Μπουγρὸνκ δερέ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ, περιελάμβανε πολλὰς κωμοπόλεις καὶ πόλεις, ὧν αἱ σημαντικώτεραι ἦσαν πλὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως αἱ ἑξῆς: Μεσημβρία, Ἀγχίαλος, Ἀπολλωνία (Σωζόπολις), Αὐλιεὶον Τεῖχος, (Ἀγαθούπολις) Δεβελτός, Πλωτινούπολις, Μικρὰ Νίκαια καὶ Τζωΐδης.

Τῷ 395 ἀποθανόντος τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς καὶ τῆς ἀρχῆς περιελθούσης εἰς τὰς ἀσθενεῖς χεῖρας τοῦ νεαροῦ Ἀρκαδίου καὶ τοῦ ῥαδιούργου πρωθυπουργοῦ αὐτοῦ Ρουφίνου, Ἀλλάριχος εἰς τῶν ἐπὶ γένει καὶ πλούτῳ κομάντων ἡγεμόνων τῶν ἐντὸς τοῦ κράτους ἐγκαταστάντων Οὐσηγόθων, στασιάσας κατὰ τῆς διεφθαρμένης αὐτῆς, διῆλθε διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου τὸ κράτος, ἐνσπείρων πανταχοῦ τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφὴν. Ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης ἔπαθε μὲν τὰ πάνδεινα ἡ ὑπαιθρος χώρα, ἀλλ' ἡ Ἀδριανούπολις διέφυγε καὶ αἰθίς τὸν ὄλεθρον χάρις εἰς τὴν ἐρυμνότητα τῶν ἡρωικῶν αὐτῆς τειχῶν καὶ τὴν γενναιότητα τῶν κατοίκων.

Τῷ 443 νέα βαρβάρων ἐπιδρομὴ ὡς λαίλαψ καὶ τυφὼν ἐνσκήπτουσα ἀνὰ τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου, συνεπάγεται πανταχοῦ τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφὴν. Ἀττίλας δηλ. ὁ διαβόητος τῶν Οὐννων ἡγεμὼν, ὁ διὰ

την ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν μάστιξ θεοῦ ἐπονομασθεῖς, εἰσήλασεν εἰς τὴν Θράκην ὑπὸ ἀπειραριθμῶν σιφῶν Οὐνῶν, Γερμανῶν, Σλαύων καὶ ἑτέρων βαρβάρων λαῶν παρακολουθούμενος. Ἡ πορεία αὐτοῦ εἶνε αἱματηρὰ καὶ ὀλεθρία, μετὰ φρίκης δ' οἱ τῶν χρόνων ἐκείνων χρονογράφοι μνημονεύουσιν αὐτῆς. Πόλεις καὶ κῶμαι ἀκμάζουσαι πίπτουσιν εἰς χεῖρας τοῦ ἀγρίου ἐπιδρομέως, ὅστις οὐδενὸς φεΐδεται, ἀλλὰ θυσιάζει τὰ πάντα εἰς τὰ αἰμοδιψῆ καὶ κοχλιάζοντα αὐτοῦ πάθη καὶ εἰς τὴν ἀτέρονα πλεονεξίαν τῶν ὀπαδῶν του. Τότε πίπτει τὸ Βυρινάκιον, ἡ Μάργος,¹⁾ τὸ Σίρμιον, ἡ Ναϊσός, ἡ Ῥατιάρεια, ἡ Σαρδικὴ (Σόφρια) ὄχυραὶ πόλεις. Τότε πίπτει ἡ Φιλιππούπολις, ἡ Κωνσταντία, ἡ Ἀρκαδοῦπολις (Λουλέ - Βουργάς), ἡ Δριζυπάρα (Καριστιράν), τὸ Σύρουλλον (Τσιόρολου), Σηλύβρια, ὁ Ἀθύρας καὶ πλῆθος ἑτέρων. Μόνη ἡ Ἀδριανούπολις καὶ ἡ Ἡράκλεια διέφυγον αὐτῆς τὴν καταστροφὴν τοῦτο μὲν, διὰ τὴν ἐριμυνότητα τῶν τειχῶν, τοῦτο δὲ καὶ διότι οἱ βάρβαροι οὗτοι, οἵτινες βραδύτερον ἐξεπόρθησαν καὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην, ἐπὶ τοῦ παρόντος οὔτε τὸν καιρὸν, ἀλλ' οὔτε τὰ μέσα εἶχον πρὸς ἐκπόρθησιν τῶν ὄχυροτάτων τούτων πόλεων.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ οἱ Ἄνται, φυλὴ Σλαυική, διαβάντες τὸν Δούναβιν μετὰ μεγάλου στρατοῦ, εἰσέβαλον εἰς τὸ Βυζαντιακὸν κράτος, συνεπαγόμενοι πανταχοῦ τὴν δῆωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν τῷ 528. Ἀποσταλεῖς δὲ κατ' αὐτῶν ὁ ἀνεμῖος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὁ γενναῖος Γερμανός, ἐνίκησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος καὶ σχεδόν τι ἅπαντας ἀπέκτεινε. Ἡ μάχη συνεκροίθη οὐ μακρὰν τῆς Ἀδριανουπόλεως¹⁾.

Τῷ 559 Ζαβέρ - χάν, ὁ τῶν Κοτρηγούρων Οὐνῶν ἡγεμῶν, διαβάς ἐν μέσῳ βαρυτάτου χειμῶνος τὸν ἀποκρυσταλλωθέντα Δούναβιν μετὰ πολυαριθμοῦ ἐξ Οὐνῶν καὶ Σλαύων στρατιάς, ἐληλάτησε τὴν ἄνω καὶ κάτω Μοισίαν (Σερβίαν καὶ Βουλγαρίαν) καὶ ὑπερβάς τὸν ἀφύλακτον Αἴμιον ἐπεξέτεινε τὰς ὀλεθρίας αὐτοῦ ἐπιδρομὰς καὶ εἰς τὴν Θράκην. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀδριανούπολιν μάτην προσεπάθησε νὰ γίνῃ κύριος αὐτῆς, διότι ἡ μὲν πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Αὐτοκράτορα φρουρά, ἀπέκρουσε τὰς περὶ παραδόσεως προτάσεις, ὁ δὲ Ζαβέρ - χάν ἐστερεῖτο πολιορκητικῶν μηχανῶν, ὅπως ἀποπειραθῆ νὰ πολιορκήσῃ αὐτήν. Οὕτω δὲ ἀποτυχόν, διαιρεῖ τριχῆ τὸν στρατὸν αὐτοῦ· καὶ τὰς μὲν δύο μοίρας ἔπεμψε πρὸς λεηλασίαν εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον καὶ τὴν δυτικὴν Θράκην, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς τρίτης, ἔξ 7.000 ἱππέων ἀποτελουμένης, ὤρμησεν ἐπὶ τὴν πρωτεύουσαν, καταστρέφων πᾶν τὸ προστυχόν. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ καταλαβοῦσα τοὺς πάντας κατάπληξις καὶ τιλικοῦτος ὁ φόβος, ὥστε ὁ Ζαβέρ - χάν διέβη τὸ τοῦ Ἀναστασίου τεῖχος, δι' οὗ προεφυλάσσετο

¹⁾ Προκόπιος περὶ τοῦ Γότθ. πολέμ. β' 453.

ἡ πρωτεύουσα, ἀνενόητος καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιδράσεως προήλασε μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ γηραιὸς ἦρος Βελισσάριος κατώρθωσε νὰ σώσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Ζαβέρ-χὰν μέχρι τῆς Ἀρκαδιουπόλεως (Λουλὲ Βουργάς), ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς κατέπεισε τὸν ἀγέροχον ἐπιδρομέα νὰ ἐπανακάμῃ εἰς τὰ ἴδια λαβὼν ἄφθονα λύτρα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀπειραζομένων αἰχμαλώτων, οἷς πανταχόθεν εἶχε συλλάβει.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΛΑΜΠΟΥΣ

Πεντήκοντα περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπί τινος τῶν πολυσηιδῶν βραχιόνων τῆς πολυδεϊράδος Ῥοδόπης εἶνε ἐκτισμένη ἡ ἑνοριακὴ μονὴ τῆς Λαμποῦς, ἐπ' ὀνόματι τῶν πανευφήμων Ἀποστόλων τιμωμένη. Δάση ἀπέραντα ἐκ ταυφυλλῶν μάλιστα δρυῶν καὶ ἄλλων ὑψηκαρῆνων δένδρων περιβάλλουσιν αὐτήν, κοιλάδες δὲ εὐσκιόφυλλοι, νομαὶ παχεῖαι καὶ ἀγροὶ εὐφορώτατοι εὐρίσκονται ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς, ὑπὲρ τὰς 40,000 στρεμμάτων ἕκτασιν ἐχούση. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς δέ, ἐφ' ἧς εἶνε ἐκτισμένη ἡ μονή, καὶ εἰς ἣν μετὰ πολὺν χρόνον καὶ ἐργώδη ὁδοιπορίαν ἀρικνεῖται ὁ εὐλαβὴς προσκυνητῆς, κατοπτεῖται τὰς ἐπιλοίπους τοῦ εὐρυστέρου ὄρους κορυφάς, αἵτινες ὡς δασοσκεπεῖς κῶνοι ἢ ὡς φυσικαὶ πειραμίδες ἀνυψούμεναι, ἀποτελοῦσι θέαμα μεγαλοπρεπέστατον καὶ γραφικώτατον. Εἰς τοῦτο δὲ συντελοῦσιν οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ ποικιλία καὶ διαφορία τῆς βλαστήσεως, πανταχοῦ ὀργώσης καὶ τὰ πάντα καλυπτούσης, ὡς καὶ ὁ ἕξ ἀποκρήμων βράχων κατερχόμενος παραπόταμος τοῦ Ἐβρου Ἄρξος ποταμὸς ἢ Ἄρτα, ὅστις τὰς ὑπορείας τῶν βράχων ἀρδεύων καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ στενούμενος εἶνε βαθύτατος καὶ ὀρμητικώτατος ἐν καιρῷ πλημμύρας, καὶ ἀποτελεῖ καταρράκτας, ὧν ὁ κρότος ἐν καιρῷ μάλιστα νυκτὸς ἐξικνεῖται εἰς μεγάλας ἀποστάσεις ὡς μυκηθμὸς ἀγρίων θηρίων.

Τὸ κλίμα ἐνταῦθα εἶνε εὐκραέστατον καὶ ὑγιεινότερον. Καὶ ἀληθῶς προφυλασσομένη ἡ μονὴ ἀπὸ τῆς δριμύτητος τοῦ κρυεροῦ Βορρᾶ καὶ μόνον εἰς τὰς ἡπίας ῥιπὰς τοῦ νότου καὶ Ζεφυύρου ἐκτεθειμένη, πάσης δὲ ὑγρασίας στερουμένη ἕνεκα τῆς μὴ γειτνιάσεως πρὸς ὑγρὰ μέρη, τὸ μὲν θέρος ἔχει κατ' ἀνάγκην θερμότητα συγκεκριασμένην καὶ γλυκεῖαν, χειμῶνα δὲ ἡπιώτατον. Ἡ καταπίπτουσα ἐνταῦθα χιὼν μὴ δυναμένη νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολλὰς ὥρας τήκεται, καὶ ἀπορροφωμένη εἰς τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τὰ μάλιστα συμβάλλεται. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ὑπάρχουσι τινες, οἵτινες ἀποδίδουσι τοῦτο εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν πολιούχων